

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

REKENINGKUNDE

2018

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 19 bladsye en 'n 16 bladsy-antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
4. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
5. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
6. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
7. Skryf netjies en leesbaar.

8. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG 1: 35 punte; 20 minute	
Onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Bankversoening en Beheer	Finansiële rekeningkunde Bankversoening Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 2: 45 punte; 30 minute	
Onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Vervaardiging	Bestuursrekeningkunde Begrippe en Produksiekostestaat Eenhedskoste en gelykbreek Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 3: 40 punte; 25 minute	
Onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Voorraadwaardasie	Bestuur van hulpbronne Begrippe en spesifieke identifikasiemetode Interne beheer

VRAAG 4: 70 punte; 40 minute	
Onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Balansstaat en Ouditverslag	Finansiële rekeningkunde Begrippe, Nota en Balansstaat Bestuur van hulpbronne Ouditverslag en korporatiewe bestuur

VRAAG 5: 70 punte; 40 minute	
Onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Vaste Bates, Kontantvloei en Vertolking	Finansiële rekeningkunde Kontantvloei en verhoudings Vertolking van finansiële inligting Bestuur van hulpbronne Vaste bates

VRAAG 6: 40 punte; 25 minute	
Onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Begroting	Bestuursrekeningkunde Kontantbegroting: ontleed en vertolk Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 1: BANKVERSOENING EN BEHEER**(35 punte; 20 minute)**

Die volgende inligting het betrekking op Hartfield Verskaffers vir April 2018.

GEVRA:

- 1.1 Bankversoening:
- 1.1.1 Toon die inskrywings wat in die Kontantjoernale geboekstaaf moet word deur die tabel in die ANTWOORDEBOEK te voltooi. (14)
- 1.1.2 Bereken die Bankrekeningsaldo op 30 April 2018 in die Grootboek van Hartfield Verskaffers. (3)
- 1.1.3 Stel die Bankversoeningstaat op 30 April 2018 op. (8)
- 1.2 Die interne ouditeur is bekommerd oor die bestuur van kontant.
- 1.2.1 Verduidelik TWEE verskillende probleme om haar bekommernis te regverdig. Haal syfers aan. (4)
- 1.2.2 Gee raad (TWEE punte) oor hoe om sulke probleme in die toekoms te vermy. (2)
- 1.3 Verduidelik TWEE voordele van die gebruik van die elektroniese-fondsoordrag-(EFO/'EFT')-stelsel eerder as tjeks vir direkte betalings aan verskaffers. (4)

INLIGTING:**A. Uittreksel uit die Bankversoeningstaat op 31 Maart 2018:**

Gunstige saldo volgens Bankstaat		R18 450
Uitstaande deposito's:	Gedateer 10 Maart 2018	12 675
	Gedateer 25 Maart 2018	25 000
Uitstaande tjeks:	502 (gedateer 19 Oktober 2017)	4 800
	613 (gedateer 24 April 2018)	13 400
	614 (gedateer 26 April 2018)	6 950
Gunstige saldo volgens Grootboekrekening		30 975

LET WEL:

- Die uitstaande deposito van R12 675 verskyn op die Bankstaat op 28 April 2018.
- Die uitstaande deposito van R25 000 verskyn nie op die Bankstaat vir April 2018 nie. 'n Ondersoek het getoon dat hierdie geld nooit gedeponeer is nie. Die kassiere wat in Maart in diens geneem is, het die land verlaat en kan nie opgespoor word nie.
- Tjek 614, R6 950, is vir betaling aangebied.

B. Voorlopige totale in die Kontantjoernale op 30 April 2018 voordat die Bankstaat ontvang is:

- Kontantontvangstejoernaal, R510 607
- Kontantbetalingsjoernaal, R488 260

C. Inskrywing in die April 2018-Kontantontvangstejoernaal, nie in die April 2018-Bankstaat nie:

DOKUMENTE	DATUM	BESONDERHEDE	BANK
Depositostrokie 998	20	Verkope	R10 000

D. Inskrywings in die April 2018-Kontantbetalingsjoernaal, nie in die April 2018-Bankstaat nie:

DOKUMENTE	DATUM	BESONDERHEDE	BANK
Tjek 652 (gedateer 24 Junie 2018)	25	MM Verskaffers	R5 650
S Small (*EFO)	30	Onttrekkings	R2 500

*EFO: elektroniese fondsoordrag/direkte betaling

E. Inligting op die April 2018-Bankstaat wat nie in die April 2018-Kontantjoernale verskyn nie:

DATUM	BESONDERHEDE	DEBIET	KREDIET
10	M Mamba (*EFO deur huurder)		6 250
17	Kontantdeposito-geld	575	
18	Rente		145
21	Onbetaalde tjek: Apple	230	
24	Diensgeld	1 425	
28	Debietorder (Kruger Insurers)	1 850	
28	Debietorder (Kruger Insurers)	1 850	

LET WEL:

- Die onbetaalde tjek is van debiteur A Apple ontvang om sy rekening van R250 te vereffen.
- Die debietorder vir die maandelikse versekering verskyn twee keer op die Bankstaat. Die bank sal dit op die Bankstaat vir volgende maand regstel.

F. Inligting in die April 2018-Bankstaat wat nie met die Kontantbetalingsjoernaal vir April 2018 ooreenstem nie:

Tjek 633, geboekstaaf as R2 630 in die Kontantbetalingsjoernaal, verskyn korrek soos volg op die Bankstaat:	R6 230
---	--------

G. Die Bankstaat op 30 April 2018 toon 'n saldo van R?.

VRAAG 2: VERVAARDIGING**(45 punte; 30 minute)**

- 2.1 Identifiseer EEN kosterekening vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die kosterekeninge langs die vraagnommers (2.1.1 tot 2.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

direkte arbeidskoste; direktemateriaal-/grondstofkoste; fabrieksbokoste;
administrasiekoste; verkoop- en verspreidingskoste

- 2.1.1 Oninbare skulde gedurende die finansiële jaar afgeskryf
- 2.1.2 Pensionfondsbydraes namens die werkers in die produksieproses betaal
- 2.1.3 Vervoerkoste betaal vir grondstowwe aangekoop
- 2.1.4 Waardevermindering op kantoortoerusting (4 x 1) (4)

2.2 TIGHT-FIT VERVAARDIGERS

Die inligting het betrekking op Tight-Fit Vervaardigers, 'n onderneming wat denimbroeke vervaardig, vir die finansiële jaar geëindig 31 Maart 2018.

GEVRA:

- 2.2.1 Bereken:
- Die waarde van die slotvoorraad van grondstowwe van Kledingstof (materiaal) deur die geweegdegemiddelde-metode te gebruik (4)
  - Die waarde van direkte materiaal/grondstowwe vir produksie uitgereik (3)
  - Die korrekte fabrieksbokoste (6)
- 2.2.2 Voltooi die Produksiekostestaat op 31 Maart 2018. (12)
- 2.2.3 Die onderneming koop grondstowwe by 'n oorsese verskaffer aan, alhoewel daar verskeie plaaslike verskaffers is. Gee TWEE redes waarom die onderneming plaaslike verskaffers moet ondersteun. (2)

INLIGTING:**A. Voorraadsaldo's op 31 Maart:**

	2018	2017
Goedere-in-bewerking	?	R147 500
Klaarprodukte	R118 000	R231 000

B. Grondstowwe (kledingstof/materiaal):

Grondstowwe, wat uit meters kledingstof bestaan, word deur die stookkamer na die fabriek uitgereik.

Stookkamervoorraadrekords:

	METER	TOTALE BEDRAG R
Voorraad op 1 April 2017	5 000	535 000
Aankope:	18 700	2 072 000
Julie 2017	6 200	620 000
Oktober 2017	4 800	528 000
Januarie 2018	7 700	924 000
Totaal beskikbaar vir produksie	23 700	2 607 000
Voorraad op 31 Maart 2018	3 900	?

C. Syfers wat op 31 Maart 2018 deur die boekhouer verskaf is:

Lone van fabriekswerkers (direkte arbeid)	R3 522 000
Fabrieksbokoste (sien Inligting D hieronder)	R746 670
Administrasiekoste	R655 700
Verkoop- en verspreidingskoste	R413 900

D. Aansuiwerings moet aan fabrieksbokoste gedoen word met betrekking tot die volgende:

- Versekering van fabrieksaanleg en toerusting betaal was R69 600 en dit is foutiewelik na die Administrasiekosterekening gedebiteer. Hierby ingesluit is 'n nuwe jaarlikse premie van R17 400 wat op 1 Januarie 2018 betaal is.
- Huur word volgens die vloerspasië toegeken. Die boekhouer het egter slegs R14 820 korrek aan die administrasie-afdeling toegeken.

FABRIEK	ADMINISTRASIE- KANTOOR	TOTALE VLOEROPPERVLAKTE
520 m ²	130 m ²	650 m ²

E. Besonderhede van die Inkomstestaat vir die jaar geëindig 31 Maart 2018:

Verkope	R9 747 000
Koste van verkope	6 518 000
Bruto wins	3 229 000

2.3 BREAK-TIME VERVAARDIGERS

Break-Time Vervaardigers is 'n vervaardigingsonderneming wat kosblikke vir skoolkinders vervaardig.

GEVRA:

2.3.1 Bereken die volgende vir die jaar geëindig 30 April 2018:

- Direkte arbeidskoste (2)
- Gelykbreekpunt (4)

2.3.2 Verduidelik waarom die eienaar oor die gelykbreekpunt bekommerd moet wees. Haal syfers aan. (3)

2.3.3 Die eienaar is bekommerd oor die direkte arbeidskoste.

- Verduidelik waarom die eienaar NIE met die direkte arbeidskoste per eenheid tevrede sal wees NIE. Haal syfers aan. (3)
- Gee EEN oplossing vir hierdie probleem. (2)

INLIGTING OP 30 APRIL:

	2018		2017	
	TOTALE KOSTE	PER EENHEID	TOTALE KOSTE	PER EENHEID
Direkte arbeidskoste (basies en oortyd)	?	R7,56	R1 646 400	R5,60
Totale vaste koste	R3 102 500	R9,36	R1 989 000	R6,77
Totale veranderlike koste	R6 464 250	R19,50	R4 704 000	R16,00
Verkoopprijs per eenheid	R28,00		R24,50	
Getal eenhede vervaardig en verkoop	331 500 eenhede		294 000 eenhede	
Gelykbreekpunt	?		234 000 eenhede	

**HOU HIERDIE BLADSY
BLANKO.**

VRAAG 3: VOORRAADWAARDASIE**(40 punte; 25 minute)****3.1 SPEEDY FIETSE**

Jy word voorsien van inligting vir die jaar geëindig 31 Mei 2018. Die eienaar is Fred Fakude. Die onderneming verkoop verskillende fietsmodelle. Fred gebruik die periodieke voorraadwaardasiestelsel en die spesifieke identifikaasietegniek om voorraad te waardeer.

GEVRA:**3.1.1 Bereken:**

- Waarde van die slotvoorraad van fietse op 31 Mei 2018 (8)
- Koste van verkope vir die jaar geëindig 31 Mei 2018 (4)
- Bruto wins vir die jaar geëindig 31 Mei 2018 (3)

3.1.2 Fred is tevrede dat hy ongeveer 18 Cruze-fietse per maand verkoop. Hy is egter bekommerd dat die nuwe Ryder-model, ten spyte van die laer verkoopprijs daarvan, nie so vinnig soos die Cruze-model verkoop nie.

- Bereken die verkoopprijs van 'n Ryder-fiets. (3)
- Bereken die gemiddelde getal Ryder-fietse wat per maand verkoop word. (3)
- Dui aan hoe lank dit Fred sal neem om die slotvoorraad van die Ryder-fietse te verkoop. Toon berekeninge. (3)
- Gee EEN moontlike rede vir die stadige verkoop van Ryder-fietse, en gee vir Fred raad (EEN punt) in hierdie verband. (4)

INLIGTING:

A. Drie verskillende fietsmodelle is gedurende die 2018 finansiële jaar verkoop.

MODEL	WINS- OPSLAG	EENHEDE VERKOOP	VERKOPE	ANDER INLIGTING
Tempo	60%	66	R897 600	Hierdie model word nie meer vervaardig nie.
Cruze	60%	220	R3 308 800	
Ryder	35%	98	R979 020	Hierdie model is op 1 Sep. 2017 bekendgestel.
TOTALE VERKOPE			R5 185 420	

B. Aanvangsvoorraad:

DATUM	MODEL	EENHEDE	KOSPRYS PER EENHEID	TOTAAL
1 Jun. 2017	Tempo	70	R8 500	R595 000
	Cruze	0		

C. Aankope en terugsendings:

DATUM	MODEL	EENHEDE	KOSPRYS PER EENHEID	TOTAAL
AANKOPE:				
1 Jun. 2017	Cruze	260	R9 400	R2 444 000
1 Sep. 2017	Ryder	200	R7 400	R1 480 000
TERUGSENDINGS:				
Feb. 2018	Ryder	45	R7 400	(R333 000)
Netto aankope				R3 591 000

3.2 BESTUUR VAN VOORRADE: CELIA SE KLERE

Celia Mtolo besit 'n klein klere-onderneming. Jy word voorsien van inligting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2018. Die onderneming verkoop T-hemde, baadjies en broeke.

Celia het aan die begin van die 2018 finansiële jaar sekere besluite geneem.

GEVRA:

Haal relevante syfers vir AL die vrae hieronder aan.

3.2.1 T-hemde:

Verduidelik waarom dit NIE 'n goeie idee was om na 'n goedkoper verskaffer van T-hemde te verander NIE. Noem TWEE punte. (4)

3.2.2 Baadjies:

Celia het besluit om in 2018 van verskaffer te verander en om die winsopslag-% te verander.

Hoe het hierdie besluit die onderneming geraak? Noem TWEE punte. (4)

3.2.3 Broeke:

Celia het in die 2018 finansiële jaar die verkoopprijs van broeke beduidend verlaag in reaksie op 'n nuwe mededinger wat soortgelyke broeke teen R990 verkoop

Gebaseer op die inligting hieronder, maak TWEE afsonderlike voorstelle aan Celia om in 2019 die wins op broeke te verbeter. (4)

INLIGTING:

	T-HEMDE		BAADJIES		BROEKE	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Bruto eenhede verkoop	1 200	1 080	150	165	280	325
Terugsendings deur klante	40	0	0	5	15	15
Verkoopprijs	R75	R120	R1 650	R1 085	R910	R1 054
Kosprys	R50	R80	R1 000	R700	R650	R620
Winsopslag-%	50%	50%	65%	55%	40%	70%
Bruto wins	R29 000	R43 200	R97 500	R61 600	R68 900	R134 540

VRAAG 4: BALANSSTAAT EN OUDITVERSLAG**(70 punte; 40 minute)****4.1 BEGRIPPE**

Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Skryf slegs die 'waar' of 'onwaar' langs die vraagnommers (4.1.1 tot 4.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

4.1.1 'n Vaste deposito wat binne die volgende 12 maande verval, sal as kontant en kontantekwivalente in die Balansstaat getoon word.

4.1.2 Verdienste per aandeel word bereken deur die netto wins voor belasting te gebruik.

4.1.3 Daar word ook na netto bedryfsbates as netto bedryfskapitaal verwys.

4.1.4 Voorsiening vir oninbare skulde is 'n las.

4.1.5 Totale kapitaal aangewend bestaan slegs uit gewone aandeelhouerskapitaal en behoue inkomste. (5 x 1) (5)

4.2 MODISE BPK.

Die inligting hieronder het betrekking op Modise Bpk. Die finansiële jaar het op 28 Februarie 2018 geëindig.

GEVRA:

4.2.1 Stel die Behoue-inkomste-nota tot die Balansstaat op 28 Februarie 2018 op. (12)

4.2.2 Voltooi die Balansstaat op 28 Februarie 2018. Toon ALLE bewerkings. (38)

4.2.3 Die direkteure wil R500 000 aan 'n plaaslike skool gee. Gee TWEE redes waarom maatskappye sulke besluite neem. (4)

INLIGTING:**A. Uittreksel van saldo's op 28 Februarie 2018:**

	R
Gewone aandeelkapitaal	13 650 000
Behoue inkomste (1 Maart 2017)	567 000
Vaste bates teen drawaarde	?
Vaste deposito: Peoples Bank	?
Lening van direkteur	630 000
Debiteurekontrole	554 000
Voorsiening vir oninbare skulde (1 Maart 2017)	31 300
Bank (gunstig)	?
Handelsvoorraad	1 015 000
Verbruiksgoedere voorhande	25 000
Krediteurekontrole	?
Vooruitbetaalde uitgawes	19 240
SAID: Inkomstebelasting (voorlopige belastingbetalings)	900 000

B. Aandelekapitaal:

- Die gemagtigde aandelekapitaal van Modise Bpk. is 6 500 000 gewone aandele.
- 250 000 aandele is op 20 Februarie 2018 teen 25 sent bo die gemiddelde aandeelprys teruggekoop. Dit is aangeteken.
- Die gewone aandelekapitaal het op 28 Februarie 2018 uit 4 550 000 gewone aandele bestaan.

C. Dividende:

- Interimdividende van R672 000 is op 28 Augustus 2017 betaal.
- 'n Finale dividend van 36 sent per aandeel is op 28 Februarie 2018 verklaar. Alle aandele (insluitend die aandele wat op 20 Februarie 2018 teruggekoop is) kwalifiseer vir finale dividende.

D. Netto wins voor belasting:

- Nadat alle relevante inligting in berekening gebring is, is die netto wins voor belasting akkuraat op R3 400 000 bereken.
- Inkomstebelasting teen 27% van die netto wins moet in berekening gebring word.

E. Vaste deposito:

Die rente op die vaste deposito is R48 000. Die vaste deposito is op 1 Mei 2017 teen 8% p.j. belê.

F. Lening van direkteur:

- Die rentevrye lening is op 1 September 2015 ontvang.
- Die lening moet oor ses jaar in gelyke maandelikse paaiemente terugbetaal word. Die eerste terugbetaling is op 30 September 2015 gemaak. Alle betalings is tot op datum gedoen.

G. Voorsiening vir oninbare skulde:

Die voorsiening vir oninbare skulde moet tot 6% van die uitstaande debiteure aangepas word.

H. Die bedryfsverhouding na alle aansuiwerings is as 1,5 : 1 bereken.

4.3 OUDITVERSLAG

Jy word voorsien van 'n uittreksel van die ouditverslag van die onafhanklike ouditeure van Denga Beperk.

GEVRA:

- 4.3.1 Verduidelik kortliks die rol van 'n onafhanklike ouditeur. (2)
- 4.3.2 Het Denga Beperk 'n gekwalifiseerde/ongekwalifiseerde/weerhouding-van-mening-ouditverslag gekry? Verduidelik jou keuse kortliks. (3)
- 4.3.3 Noem DRIE moontlike gevolge vir die onafhanklike ouditeur as hy die advertensieuitgawe NIE in sy verslag genoem het NIE. (6)

INLIGTING:

UITTREKSEL UIT DIE VERSLAG VAN DIE ONAFHANKLIKE OUDITEURE

Onafhanklike Ouditeure se Verantwoordelikheid

Ons het die jaarlikse finansiële state van Denga Beperk, op bladsye 27 tot 41 uiteengesit, vir die jaar geëindig 31 Maart 2017, geaudit. Hierdie finansiële state is die verantwoordelikheid van die maatskappy se direkteure. Ons verantwoordelikheid is om 'n mening, wat op ons audit gebaseer is, oor hierdie finansiële state uit te spreek.

Basis vir ...-mening

Die advertensie-uitgawe van R500 000 in die Inkomstestaat kon nie geverifieer word nie, aangesien geen dokumentasie vir 'n gedeelte van hierdie uitgawe bestaan het nie.

... Ouditmening

Na ons mening, behalwe vir die advertensie-uitgawe in die Inkomstestaat wat nie geverifieer kon word nie, is die finansiële state 'n redelike weergawe van die finansiële posisie van die maatskappy op 31 Maart 2017.

Khan & Kruger

Geoktrooieerde Rekenmeesters (SA), 15 Mei 2017

VRAAG 5: VASTE BATES, KONTANTVLOEI EN VERTOLKING**(70 punte; 40 minute)**

- 5.1 Kies 'n beskrywing in KOLOM B wat by die gebruiker van finansiële state in KOLOM A pas. Skryf slegs die letters (A tot D) langs die vraagnommers (5.1.1 tot 5.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
5.1.1	Vakbonde	A	wil verseker word dat hulle belegging in die maatskappy wys gebruik word
5.1.2	SAID	B	gebruik die finansiële state om besluite oor die bestuur van die maatskappy te neem
5.1.3	Aandeelehouers	C	sien toe dat hulle lede regverdig betaal word
5.1.4	Direkteure	D	moet verseker word dat inkomstebelasting op die netto wins korrek bereken word

(4 x 1) (4)

5.2 **MALOTRA BPK.**

Jy word voorsien van inligting met betrekking tot Malotra Bpk. vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2018. Die maatskappy is met 'n gemagtigde aandelekapitaal van 1 200 000 gewone aandele geregistreer.

GEVRA:5.2.1 **Verwys na inligting A.**

Bereken die ontbrekende bedrae aangedui deur **(a)** tot **(d)** op die Vastebatenota. (16)

5.2.2 Bereken die netto wins na inkomstebelasting op 28 Februarie 2018. (3)

5.2.3 Bereken die volgende vir die Kontantvloeiastaat:

- Dividende betaal (4)
- Fondse gebruik om aandele terug te koop (5)
- Opbrengs uit aandele uitgereik (5)

5.2.4 Voltooi die afdeling vir Kontant en Kontantekwivalente in die Kontantvloeiastaat. (4)

5.2.5 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 28 Februarie 2018:

- Vuurproefverhouding (4)
- Skuld-ekwiteit-verhouding (3)
- Opbrengs op gemiddelde aandeelehouersbelang (5)

- 5.2.6 Die direkteure het besluit om die lening gedurende die huidige finansiële jaar te verhoog. Verduidelik of dit 'n goeie besluit was, of nie. Haal TWEE finansiële aanwysers (met syfers) aan. (6)
- 5.2.7 Lewer kommentaar op die prys betaal vir die aandele terugkoop op 1 Januarie 2018. Haal TWEE finansiële aanwysers (met syfers) aan. (5)
- 5.2.8 Thandi Nene besit 416 000 aandele in die maatskappy. Toe die direkteure in Oktober 2017 besluit het om 'n verdere 200 000 aandele uit te reik, het sy besluit om nie nog aandele te koop nie en eerder haar fondse op 'n oorsese vakansie te bestee.
- Verduidelik waarom jy voel dat Thandi die verkeerde besluit geneem het. Haal relevante syfers of berekeninge aan om jou mening te staaf. (6)

INLIGTING:**A. Onvolledige Vastebatenota:**

	GROND EN GEBOU	VOERTUIE	TOERUSTING
Drawaarde (1 Mrt. 2017)	4 256 350	535 250	
Kosprys		(b)	1 500 000
Opgehoopde waardevermindering		(419 750)	(595 000)
Bewegings:			
Toevoegings	(a)	(c)	0
Verkope		0	(e)
Waardevermindering		(195 000)	(d)
Drawaarde (28 Feb. 2018)	6 192 350		626 000
Kosprys		1 415 000	
Opgehoopde waardevermindering			

- 'n Uitbreiding van die stoorkamer en verbeteringe aan die geboue is gedurende die finansiële jaar voltooi.
- 'n Nuwe voertuig is op 1 Junie 2017 aangekoop.
- Ou toerusting is op 28 Februarie 2018 teen drawaarde geskrap.
- Waardeverminderingsbeleid: Voertuie: 15% op kosprys
Toerusting: 20% op drawaarde

B. Inkomstebelasting:

- Inkomstebelasting teen 30% van die netto inkomste beloop R286 200.

C. Dividende:

- Interimdividende is op 31 Augustus 2017 betaal.
- Finale dividende is op 28 Februarie 2018 verklaar.
- Slegs aandeelhouers in die aandeleregister het vir dividende gekwalifiseer.
- Dividende vir die huidige finansiële jaar betaal en verklaar: R332 000

D. Gewone Aandelekapitaal:

800 000	Gewone aandele op 1 Maart 2017	R5 760 000
200 000	Aandele uitgereik op 1 Oktober 2017	?
(120 000)	Aandele teruggekoop op 1 Januarie 2018	?
880 000	Gewone aandele op 28 Februarie 2018	R6 512 000

LET WEL: Aandele is teen 60 sent bo die gemiddelde aandeleprys teruggekoop.

E. Inligting geneem uit die Finansiële State op 28 Februarie:

	2018 R	2017 R
Vaste deposito: Sisi Bank	100 000	240 000
Lening: Mihla Bank	1 500 000	600 000
Bedryfsbates (voorrade ingesluit)	1 136 700	1 246 400
Voorrade	471 100	717 550
Bedryfslaste	512 000	755 500
Kontant en kontantekwivalente	36 400	2 400
Oortrokke bankrekening	0	112 000
Aandeelhoudersbelang	6 843 300	5 826 500
Aandeelhouders vir dividende	132 000	176 000

F. Finansiële aanwysers op 28 Februarie:

	2018	2017
Bedryfsverhouding	2,2 : 1	1,6 : 1
Vuurproefverhouding	?	0,7 : 1
Skuld-ekwiteit-verhouding	?	0,1 : 1
Verdienste per aandeel	77 sent	87 sent
Dividende per aandeel	40 sent	80 sent
Opbrengs op gemiddelde ekwiteit (OOAB)	?	11,9%
Opbrengs op totale kapitaal aangewend (OTKA)	14,6%	16,4%
Netto batewaarde	778 sent	728 sent
Rentekoers op lenings	12%	11%
Markwaarde van aandele op JSE	*780 sent	725 sent

***LET WEL:** Hierdie waarde is onveranderd oor die afgelope drie maande.

VRAAG 6: BEGROTING**(40 punte; 25 minute)**

Jy word voorsien van inligting met betrekking tot Magic Handelaars. Die eienaar van die onderneming is Tony Salotte.

GEVRA:

6.1 Voltooi die volgende stellings:

6.1.1 Die hoofdoel van 'n Kontantbegroting is om ... (2)

6.1.2 Die hoofdoel van 'n Geprojekteerde Inkomstestaat is om ... (2)

6.2 Debiteure-invorderingskedule en Geprojekteerde Inkomstestaat:

6.2.1 Voltooi die Debiteure-invorderingskedule vir Junie 2018. (7)

6.2.2 Bepaal die volgende bedrae wat in die Geprojekteerde Inkomstestaat sal verskyn:

- Korting toegestaan vir Mei 2018 (3)
- Oninbare skulde in Junie 2018 afgeskryf (3)

6.3 Bereken die volgende:

- Kontantverkope vir Mei 2018 (2)
- Betaling aan krediteure in Junie 2018 (4)
- Salarisse vir Mei 2018 (5)

6.4 Tony het die begrote syfers met die werklike syfers vir April 2018 vergelyk.

	BEGROOT	WERKLIK
Verkope	R480 000	R576 000
Advertensies	R8 000	R11 000
Lone van skoonmakers	R9 000	R12 500
Skoonmaakmateriaal	R1 200	R2 700
Betaling aan krediteure	R224 000	R0

6.4.1 Tony is nie bekommerd oor die oorbesteding in advertensies nie. Verduidelik waarom dit so is. Haal syfers aan om jou antwoord te staaf. (4)

6.4.2 Noem EEN gevolg daarvan as die bedrag verskuldig aan krediteure in April 2018 nie betaal word nie. (2)

6.4.3 Verwys na die syfers hierbo en Inligting F. Noem TWEE punte ten gunste van die aanstelling van Gentex Skoonmaakdienste. Verduidelik ook EEN punt wat Tony in aanmerking moet neem voordat hy hierdie besluit neem. (6)

INLIGTING:**A.** Totale verkope:

	WERKLIK	BEGROOT
Maart 2018	R420 000	
April 2018	R480 000	
Mei 2018		R300 000
Junie 2018		R360 000

B. Kontantverkope beloop 40% van totale verkope.**C.** Daar word van debiteure verwag om soos volg te betaal:

- 30% in die maand van verkope. Hulle ontvang 'n korting van 5% vir vereffening.
- 60% in die maand wat op die verkope volg
- 9% in twee maande na die maand van verkope
- 1% word as oninbare skuld in die derde maand na verkope afgeskryf

D. Aankope en betaling aan krediteure:

- Die onderneming handhaaf 'n vastevoorraad-basisvlak.
- Goedere word teen 'n winsopslag van 50% op kosprys verkoop.
- 80% van alle goedere aangekoop, is op krediet.
- Krediteure word ten volle betaal in die maand wat op die aankope volg.

E. Salarisse:

- Totale salarisse vir April 2018 is R101 500.
- Daar is 7 werknemers wat dieselfde maandelikse salaris verdien.
- 1 werknemer sal op 30 April 2018 bedank en vertrek.
- 4 werknemers sal elk in Mei 2018 'n bonus van 80% van hul salaris ontvang.

F. Die onderneming betaal lone aan twee skoonmakers, waarvan een in April op siekverlof was en 'n plaasvervanger in diens geneem moes word. Tony is bekommerd dat te veel geld op skoonmaak vermors word. Hy dink dat hy Gentex Skoonmaakdienste moet kontrakteer om die hele skoonmaakproses oor te neem. Hulle sal R8 000 per maand hef.

40

TOTAAL: 300

PLAKKER

SENTRUMNOMMER

--	--	--	--	--	--	--	--

EKSAMENNOMMER

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

REKENINGKUNDE

GRAAD 12

2018

SPEZIALE ANTWOORDEBOEK

VRAAG	PUNTE	PARAAF	MOD.
1			
2			
3			
4			
5			
6			
TOTAAL			

Hierdie antwoordeboek bestaan uit 16 bladsye.

1.2 Die interne ouditeur is bekommerd oor die bestuur van kontant.

1.2.1 Verduidelik TWEE verskillende probleme om haar bekommernis te regverdig. Haal syfers aan.

Probleem 1:

Probleem 2:

4

1.2.2 Gee raad (TWEE punte) oor hoe om sulke probleme in die toekoms te vermy.

Punt 1:

Punt 2:

2

1.3 Verduidelik TWEE voordele van die gebruik van die elektroniese-fondsoordrag- (EFO/'EFT')-stelsel eerder as tjeks vir direkte betalings aan verskaffers.

Voordeel 1:

Voordeel 2:

4

TOTALE PUNTE
35

VRAAG 2

2.1

2.1.1			4
2.1.2			
2.1.3			
2.1.4			

2.2 TIGHT-FIT VERVAARDIGERS

2.2.1

Bereken: Waarde van die slotvoorraad van grondstowwe		4
Bewerkings	Antwoord	

Bereken: Waarde van direkte materiaal/grondstowwe vir produksie		3
Bewerkings	Antwoord	

Bereken: Korrekte fabrieksbokoste		6
Bewerkings	Antwoord	
746 670		

2.2.2 Produksiekostestaats vir die jaar geëindig 31 Maart 2018.

		12
Direkte arbeidskoste		
Primêre koste		
Totale produksiekoste		
Goedere-in-bewerking aan begin van jaar	147 500	
Koste van produksie van klaarprodukte		

2.2.3 Gee TWEE redes waarom die onderneming plaaslike verskaffers moet ondersteun.

Rede 1:

Rede 2:

2

2.3 BREAK-TIME VERVAARDIGERS

2.3.1 Bereken die direkte arbeidskoste vir die jaar geëindig 30 April 2018.

Bewerkings	Antwoord

2

Bereken die gelykbreekpunt vir die jaar geëindig 30 April 2018.

Bewerkings	Antwoord

4

2.3.2 Verduidelik waarom die eienaar oor die gelykbreekpunt bekommerd moet wees. Haal syfers aan.

3

2.3.3 Verduidelik waarom die eienaar NIE met die direkte arbeidskoste per eenheid tevrede sal wees NIE. Haal syfers aan.

Gee EEN oplossing vir hierdie probleem.

3

2

TOTALE PUNTE

--

45

VRAAG 33.1.1 **Bereken die waarde van die slotvoorraad van fietse op 31 Mei 2018.**

	Bewerkings	Antwoord
Tempo		
Cruze		
Ryder		

8

Bereken die koste van verkope vir die jaar geëindig 31 Mei 2018.

Bewerkings	Antwoord

4

Bereken die bruto wins vir die jaar geëindig 31 Mei 2018.

Bewerkings	Antwoord

3

3.1.2 **Bereken die verkoopprijs van 'n Ryder-fiets.**

Bewerkings	Antwoord

3

Bereken die gemiddelde getal Ryder-fietsse wat per maand verkoop word.

Bewerkings	Antwoord

3

Dui aan hoe lank dit Fred sal neem om die slotvoorraad van die Ryder-fietsse te verkoop. Toon berekeninge.

Bewerkings	Antwoord

3

Gee EEN moontlike rede vir die stadige verkoop van Ryder-fietse.

Gee vir Fred raad (EEN punt) in hierdie verband.

4

3.2.1 Verduidelik waarom dit NIE 'n goeie idee was om na 'n goedkoper verskaffer van T-hemde te verander NIE. Noem TWEE punte.

Punt 1:

Punt 2:

4

3.2.2 Celia het besluit om in 2018 van verskaffer te verander en om die winsopslag-% te verander. Hoe het hierdie besluit die onderneming geraak? Noem TWEE punte.

Punt 1:

Punt 2:

4

3.2.3 Maak TWEE afsonderlike voorstelle aan Celia om in 2019 die wins op broeke te verbeter.

Punt 1:

Punt 2:

4

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 4

4.1

4.1.1	
4.1.2	
4.1.3	
4.1.4	
4.1.5	

5

4.2 MODISE BPK.

4.2.1 BEHOUE-INKOMSTE-NOTA

Saldo aan begin van jaar	R567 000
Gewone aandeledividende	
Saldo aan einde van jaar	

12

4.2.2 MODISE BPK.

BALANSSTAAT OP 28 FEBRUARIE 2018

BATES	
Niebedryfsbates	
Vaste bates	
Bedryfsbates	
Voorrade	
TOTALE BATES	
EKWITEIT EN LASTE	
Gewone aandeelhoudersbelang	
Gewone aandeelkapitaal	13 650 000
Niebedryfslaste	
Bedryfslaste	2 600 000
Handels- en ander betaalbare bedrae	
Aandeelhouders vir dividende	
SAID: Inkomstebelasting	
TOTALE EKWITEIT EN LASTE	

4.2.3 Die direkteur wil R500 000 aan 'n plaaslike skool gee. Gee TWEE redes waarom maatskappye sulke besluite neem.

4

4.3 OUDITVERSLAG

4.3.1 Verduidelik kortliks die rol van 'n onafhanklike ouditeur.

2

4.3.2 Het Denga Beperk 'n gekwalifiseerde/ongekwalifiseerde/weerhouding-van-mening-ouditverslag gekry?

Verduidelik jou keuse kortliks.

3

4.3.3 Noem DRIE moontlike gevolge vir die onafhanklike ouditeur as hy die advertensieuitgawe NIE in sy verslag genoem het NIE.

Punt 1:

Punt 2:

Punt 3:

6

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 5

5.1

5.1.1	
5.1.2	
5.1.3	
5.1.4	

4

5.2 **MALOTRA BPK.**

5.2.1

	Bewerkings	Antwoord
(a)		
(b)		
(c)		
(d)		
(e)		

16

5.2.2

Bereken die netto wins na inkomstebelasting op 28 Februarie 2018.	
Bewerkings	Antwoord

3

5.2.3

Bereken die dividende betaal.	
Bewerkings	Antwoord
Bereken die fondse gebruik om aandele terug te koop.	
Bewerkings	Antwoord
Bereken die opbrengs uit aandele uitgereik.	
Bewerkings	Antwoord

4

5

5

5.2.4	Netto verandering in kontant en kontantekwivalente		
	Kontant en kontantekwivalente (beginsaldo)		
	Kontant en kontantekwivalente (eindsaldo)		4

5.2.5	Bereken die vuurproefverhouding.		
	Bewerkings	Antwoord	
			4

	Bereken die skuld-ekwiteit-verhouding.		
	Bewerkings	Antwoord	
			3

	Bereken die opbrengs op aandeelhoudersbelang.		
	Bewerkings	Antwoord	
			5

5.2.6	Die direkteure het besluit om die lening gedurende die huidige finansiële jaar te verhoog. Verduidelik of dit 'n goeie besluit was, of nie. Haal TWEE finansiële aanwysers (met syfers) aan.	
		6

5.2.7 Lewer kommentaar op die prys betaal vir die aandele terugkoop op 1 Januarie 2018. Haal TWEE finansiële aanwysers (met syfers) aan.

5

5.2.8 Thandi Nene besit 416 000 aandele in die maatskappy. Toe die direkteure in Oktober 2017 besluit het om 'n verdere 200 000 aandele uit te reik, het sy besluit om nie nog aandele te koop nie en eerder haar fondse op 'n oorsese vakansie te bestee.

Verduidelik waarom jy voel dat Thandi die verkeerde besluit geneem het. Haal relevante syfers of berekeninge aan om jou mening te staaf.

Berekeninge:

Verduideliking:

6

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 6

6.1.1 Die hoofdoel van 'n Kontantbegroting is om ...

6.1.2 Die hoofdoel van 'n Geprojekteerde Inkomstestaat is om ...

4

6.2.1 Debiteure-invorderingskedule:

	KREDIETVERKOPE	MEI 2018	JUNIE 2018
Maart 2018	252 000	22 680	
April 2018	288 000	172 800	
Mei 2018		51 300	
Junie 2018	216 000		
Kontant van debiteure		246 780	

7

6.2.2 Bepaal die korting toegestaan vir Mei 2018.

Bewerkings	Antwoord

3

Bepaal die oninbare skulde in Junie 2018 afgeskryf.

Bewerkings	Antwoord

3

6.3 Bereken die kontantverkope vir Mei 2018.

Bewerkings	Antwoord

2

Bereken die betaling aan krediteure in Junie 2018.

Bewerkings	Antwoord

4

Bereken die salarisse vir Mei 2018.	
Bewerkings	Antwoord

5

6.4.1 Tony is nie bekommerd oor die oorbesteding in advertensies nie. Verduidelik waarom dit so is. Haal syfers aan om jou antwoord te staaf.

4

6.4.2 Noem EEN gevolg daarvan as die bedrag verskuldig aan krediteure in April 2018 nie betaal word nie.

2

6.4.3 Noem TWEE punte ten gunste van die aanstelling van Gentex Skoonmaakdienste.

Punt 1:

Punt 2:

Verduidelik EEN punt wat Tony in aanmerking moet neem voordat hy hierdie besluit neem.

6

TOTALE PUNTE
40

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

REKENINGKUNDE

2018

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 300

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenaliserings toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringssyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra hierdie nie die metodepunt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Hierdie memorandum is nie vir verspreiding in die publiek nie' omdat sekere items dalk verkeerd gehanteer is. Aanpassings is gemaak a.g.v. sekere vrae
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
9. 'Bewerking' beteken kontroleer bewerking. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, wees of per memo.
10. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Waar metodepunte toegeken word vir een deel korrek, moet die nasiener die redelikheid van die antwoord ondersoek en ten minste een deel korrek, voor die punt toegeken word. As 'n syfer 'n metodepunt verdien het word dit beskou 'een deel korrek'
11. In bewerkings, moet nie punte toeken nie vir bewerking as teller en noemer omgeruil is – hierdie is ook van toepassing op verhoudings.
12. Met die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n .
13. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf..
14. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie antwoordeboek bestaan uit 16 bladsye

VRAAG 1

1.1.1

KONTANTONTVANGSTE- JOERNAAL		KONTANTBETALINGS- JOERNAAL
R510 607		R488 260
4 800 ✓✓		25 000 ✓✓
6 250 ✓		1 425 een punt +575 een punt ✓✓
145 ✓		2 000 ✓
		230 ✓
		1 850 ✓
		3 600 ✓✓
521 802 ☒ *	KOJ 1 850 KBJ 3 700 1 punt vir beide KOJ 2 630 en KBJ 6 230 Beidemoet getoon word vir 2 punte Kan nie minder as R521 802 en 520 940 wees nie	520 940 ☒ *

*bewerking, een deel korrek en moet die totale a/b insluit

14

Vreemde items -1 (maks -1) bv 6 950; 12 675; 18 450; 30 975 (van vorige bvs)
 En /of ander vreemde inskrywings foutief gedupliseer in joernale en/of rekonsiliasie (punte erens anders verdien)

1.1.2 Bereken die Bankrekeningsaldo op 30 April 2018 in die Grootboek van Hartfield Verskaffers.

R30 975	☐	Tekens kan weggelaat word (of hakies mag gebruik word) maar bewerking moet toepaslik wees vir die antwoord
+ 521 80	☒	sien 1.1.1 KOJ total ; netto effek kan getoon word
- 520 94	☒	sien 1.1.1 KBJ total; netto effek kan getoon word
31 837	☒	bewerking, korrekte oordrag; beide KOJ moet pos en KBJ moet neg wees ; moet saldo van R30 975 insluit (kan dus meer of minder as 30975 wees)

3

Aanvaar alternatiewe aanbiedinge van berekeninge soos 'n grootboekrekening/vergelyking formaat.

1.1.3 Bankversoeningstaat op 30 April 2018

-1 maks aanbieding van besonderhede as punte verdien word vir syfers.	Een kolommetode. Merk tekens konsekwent	Debiet	Krediet
-			
Saldo volgens bankstaat	41 537 Kan nie 18 450	Bewerking Balanseersyfer	41 537 ☒ Kan nie 18 450
Krediteer uitstaande deposito	10 000		10 000 ✓
Debiteer uitstaande items			
Nr. 613	(13 400)	13 400 ✓	
Nr. 652	(5 650)	5 650 ✓	
EFO – Small	(2 500)	2 500 ✓	
Krediteer bedrag foutief Dt	1 850		1 850 ✓✓
Saldo volgens bankrekening		31 837 ☒	Sien 1.1.2
	Sien 1.1.2 31 837	53 387	53 387

8

Vreemde items -1 (maks -1) bv. 6 950; 12 675; 18 450; 30 975 (van vorige bvs)
 En /of ander vreemde inskrywings foutief gedupliseer in joernale en/of rekonsiliasie (punte erens anders verdien))
TWEE kolommetode: Aanvaar debiet gevolg deur krediet kolom. Merk negatiewe syfers verkeerd.

1.2 Die interne ouditeur is bekommerd oor die bestuur van kontant.

1.2.1 Verduidelik TWEE verskillende probleme om haar bekommernis te regverdig. Haal syfers aan.

Enige twee geldige antwoorde: Probleem ✓ diefstal ✓ oorrol Syfer of datum ✓ ✓
 Moet nie foutiewe boekstaving van tjek aanvaar nie Alternatiewe terme kan aanvaar word

Probleme: kontroleer of 2 aspekte as een verduideliking gegee word

- Diefstal/Bedrog/Interne kontrolemaatreëls ontbreek (R25 000 vermis) Aanvaar datums ipv bedrae
- Oorrol van geld: R12 675 ontvang op 10 Maart en eers op 28 April 2018 gedeponeer OF R10 000 is ontvang op 20 April 2018 en is steeds uitstaande.

4

1.2.2 Gee raad (TWEE punte) oor hoe om sulke probleme in die toekoms te vermy.

Enige twee geldige antwoorde: ✓ ✓

- Skep 'n beleid vir gereelde, daaglikse deponering
- Versoek kennisgewing van bank vir alle transaksies (sms).
- Verdelling van pligte/ een persoon dien as 'n kontrole vir ander
- Kontroleer gereeld met bankstaat
- Gebruik 'n sekuriteitsmaatskappy om geld te vervoer
- Vra debiteure om per EFT te betaal
- Agtergrond studies/polisieklaring van werknemers

2

1.3 Verduidelik TWEE voordele van die gebruik van die elektroniese-fondsoordrag- (EFO/'EFT')-stelsel eerder as tjeks vir direkte betalings aan verskaffers.

Enige TWEE toepaslike geldige antwoorde ✓✓ ✓✓ **deelpunte vir onvolledige/onduidelike verduidelikings**

- Goedkoper as tjekbetalings of debietorders.(slegs data koste)
- Geen wagtydperke soos met tjeks voor geld beskikbaar is
- Minder bedrog en diefstal as met tjeks
- Betalers kan gelukkig wees want fondse kan gouer kan enige tyd gedurende dag of nag gemaak word (nie beperk tot bankure)
- Elimineer risiko wat met verlore/gesteelde/ vervalste tjeks (meer sekuriteit)
- Vereenvoudig boekhouding and effektiwiteit (spaar tyd/transaksies gouer/bewys van betaling onmiddellik)

4

TOTALE PUNTE
35

VRAAG 2

2.1

Aanvaar afkortings

2.1.1	Verkoops- en verspreidingskoste	✓
2.1.2	Direkte arbeidskoste	✓
2.1.3	Direkte materiaal/grondstofkoste	✓
2.1.4	Administrasiekoste	✓

4

2.2 TIGHT-FIT VERVAARDIGERS

2.2.1

Bereken: Waarde van die slotvoorraad van kledingstof/materiaal	
Bewerkings	Antwoord
$2\ 607\ 000 \checkmark \times 3\ 900 \checkmark$ $23\ 700 \checkmark$ 110 two marks	429 000 ☒ Bewerking een deel korrek Moet X 3 900 wees

4

Bereken: Waarde van direkte materiaal/grondstowwe vir produksie	
Bewerkings	Antwoord
$2\ 607\ 000 \checkmark - 429\ 000 \checkmark$ sien hierbo OR $(23\ 700 - 3\ 900) \times 110$ een metodepunt (sien hierbo) 19 800 een punt	2 178 000 ☒ Bewerking een deel korrek

Bereken: Korrekte fabrieksbokoste	
Bewerkings	Antwoord
$69\ 600$ een punt – $13\ 050$ twee punte 746 670 + 56 550 ✓✓✓ + 59 280 ✓✓ Vb $746\ 670 + 56\ 550 - 59\ 280$ sal drie punte plus metode punt by antw wees $746\ 670 - 56\ 550 - 59\ 280$ sal 0 punte en geen metode punt by antw wees	862 500 ☒ bewerking een deel korrek

6

2.2.2 Produksiekostestaat vir die jaar geëindig 31 Maart 2018.

Foutiewe plasing van DMK and FBK moet nie die punt gee vir besonderhede; sal metode punt verdien self as foutief geplaas Sal ook metode punt by PKsubtotaalverloor
 -1 aanbieding as GIB besonderh nie verskaf word nie

✓ Direkte materiaalkoste	sien DMK in 2.2.1	2 178 000 ☒
Direkte arbeidskoste		3 522 000 ✓
Primêre koste	moet DMK + DAK	5 700 000 ☒
✓ Fabrieksbokoste	sien FBK in 2.2.1	862 500 ☒
Totale produksiekost	Bewerking een deel korrek: DMK + DA en FBK Ongeag plasing	6 562 500 ☒
Goedere-in-bewerking aan begin van jaar		147 500
*Produksiekost van KlaarP: $231 + x = 6518 + 118$ or $231 - 118 - 6518 = -x$ or $-118 - 6518 + 231$ antwoord moet positief wees		6 710 000
Goedere in bewerking aan einde van jaar	Balanseersyfer: Moet nie 231000 of 118 000 aanvaar nie Moet bg subtotaal wees min koste van produksie van klaarprod	(305 000) ☒
Koste van produksie van klaarprodukte	bewerking een deel korrek *Kan T-rek doen	6 405 000 ☒

12

2.2.3 Gee TWEE redes waarom die onderneming plaaslike verskaffers moet ondersteun.

Enige TWEE relevante redes ✓ ✓

Redes:

- Geen invoerkoste moet betaal word nie
- Minder vervoerkostes
- Pryse meer stabiel. Pryse nie beïnvloed deur skommeling in wisselkoerse.
- Skep meer werkgeleenthede vir die inwoners van die land verhoog/ verhoog BBP/help kleiner besighede/verbeter lewensstandaard
- Geen vertraging in geval van noodbestellings of terugsendings nie
- Geld bly in die land/verbeter wisselkoers
- Minder misdaad as indiensneming verbeter
- Goeie betrekkinge van die gemeenskap (Ubuntu)

2

2.3 BREAK-TIME VERVAARDIGERS

2.3.1 Bereken die direkte arbeidskoste vir die jaar geëindig 30 April 2018.

Bewerkings	Antwoord
331 500 x R7,56 twee punte of niks op finale antwoord	R2 506 140 ✓✓

2

Bereken die gelykbreekpunt vir die jaar geëindig 30 April 2018.

Bewerkings	Antwoord
$\frac{R3\ 102\ 500 \checkmark}{R28 \checkmark - R19,50 \checkmark}$ 8,50 twee punte	365 000 eenhede ☒ Bewerking een deel korrek Mag nie R c of % wees nie Eenhede hoef nie genoem te word

4

2.3.2 Verduidelik waarom die eienaar oor die gelykbreekpunt bekommerd moet wees. Haal syfers aan.

Vergelyk GBP met vlak van produksie ✓✓ Syfers ✓

- Die onderneming vervaardig en verkoop 331 500 eenhede. Dit is onder die gelykbreekpunt van 365 000 eenhede (33 500 eenhede minder) sien 2.3.1
- Die GBP het toegeneem met 131 000 eenhede (56%) terwyl die aantal eenhede geproduseer en verkoop met 37 500 eenhede (13%) toegeneem het.

3

2.3.3 Verduidelik waarom die eienaar NIE met die direkte arbeidskoste per eenheid tevrede sal wees NIE. Haal syfers aan.

Neiging ✓ syfers ✓ verduideliking ✓ moet nie kommentaar op totale DA aanvaar nie

- Neiging: Die toename in arbeidskoste is R1,96 (5.60 – 7.56) per eenheid/35% toename/ DA per eenheid het met 35% toegeneem terwyl eenhede geproduseer met 13%
- Verduideliking: Dit oorskry die inflasiekoers /werkers oneffektief/produksievolumes het nie soveel toegeneem as die DA per eenheid

Noem EEN oplossing vir hierdie probleem.

Enige EEN relevante kontrole maatreeël ✓✓ Deelpunte vir onvolledige/onduidelike antwoord

- Stel produksiedoelwitte (gedurende gewone tyd)/tyd- en werkstudie.
- Beter toesighouding om te verseker dat werkers aan diens is gedurende normale werksure/Stel limiete op oortyd en sien toe dat voorman dit kontroleer.
- Heroorweeg werksvoorwaardes bv. minimum normale ure, oortydtarief/
- Beplan vir onderbrekings a.g.v. kragonderbrekings, stakings ens.
- Neem deel aan vaardigheidsontwikkeling om doeltreffendheid van werkers te verbeter.
- Maak meer van masjinerie gebruik
- Onderhandel bekostigbare/redelike (in lyn met inflasie) verhogings in salarisse en lone

3

2

TOTALE PUNTE
45

VRAAG 3

3.1.1

Bereken die waarde van die slotvoorraad van fietse op 31 Mei 2018.

	Bewerkings	Antwoord
Tempo	8 500 x 4 [✓] KP moet vermenigvuldig met korrekte	☒ 34 000
Cruze	9 400 x 40 [✓] KP moet vermenigvuldig met korrekte	☒ 376 000
Ryder	7 400 x 57 ^{✓✓} KP moet vermenigvuldig met korrekte	☒ 421 800
	Bewerking een deel korrek	☒ 831 800

OF

Aan v   aankope   kw Tempo   kw Cruz   kw Ryder
 [- 561 000   -2 068 000   - 725 200]
 595 000 + 3 591 000 [-.....-3 354 200.....] = R831 800
 Een punt vir beide   een akkuraatheid en een metodepunt op elke model   een metode punt

8

Bereken die koste van verkope vir die jaar geëindig 31 Mei 2018.

Aanvangsvoorraad	☒ 595 000	
Netto aankope	☒ 3 591 000	Een punt as al 3 syfers in bewerking getoon word
Slotvoorraad	☒ (831 800)	Sien bo
Koste van verkope	☒ 3 354 200	Bewerking een deel korrek

OF (8 500 x 66) + (9 400 x 220) + (7 400 x 98) = 3 354 200

OF   een punt   een punt   een punt   een metode punt
 (8 500 x 66) + (9 400 x 220) + (7 400 x 98) = 3 354 200
 561 000   2088 000   725 200

4

Bereken die bruto wins vir die jaar geëindig 31 Mei 2018.

      Sien bo   **Bewerking een deel korrek**
 5 185 420 - 3 354 200 = 1 831 220

OF

66 x 8 500 x 60% + (220 x 9 400 x 60%) + (98 x 7 400 x 35%) Twee metode punte en een akkuraatheid punt
 336 600 + 1 240 800 + 253 820 = 1831 220

3

3.1.2

Bereken die verkoopprijs van 'n Ryder-fiets.

      Bewerking een deel korrek
 $\frac{R979\,020}{98} = R9\,990$

OF R 7 400 x 135/100 = R9 990   **OF** R 7 400 + R2 590 = R9 990

3

Bereken die gemiddelde getal Ryder-fiets wat per maand verkoop word.

            Bewerking een deel korrek
 98 ÷ 9 = 10,9 per maand

3

Dui aan hoe lank dit Fred sal neem om die slotvoorraad van die Ryder-fiets te verkoop. Toon berekeninge.

Vir drie punte: 57 eenhede sien 3.1.1 ÷ 10,9 per maand = 5,2 maande 57 eenhede
 sien 3.1.1 ÷ 10,9 per maand = 5,2 maande

OF $\frac{57 \text{ eenhede}}{98 \text{ eenhede}} \times \frac{9}{1} = 5,2 \text{ maande of omtrent } 157 \text{ dae}$

OF $\frac{421\,800}{725\,200} \times \frac{3.1.1}{1} = 5,2 \text{ maande of omtrent } 157 \text{ dae}$

Vir twee punte:

$\frac{421\,800}{725\,200} \times \frac{365}{1} = 212,3 \text{ dae}$

OF $\frac{57 \text{ eenhede}}{98 \text{ eenhede}} \times \frac{12}{1} = 7 \text{ maande}$

3

Gee EEN moontlike rede vir die stadige verkoop van Ryder-fietse.

EEN geldige rede: ✓✓ **deelpunte vir onduidelike/ onvolledige antwoord**

- Die klante hou nie van die nuwe Ryder model
- Klante is nie bekend met hierdie model nie/swak bemarking
- Hierdie is 'n nuwe model/Klante is nie bekend met hierdie model nie/ /swak bemarking

Gee vir Fred raad (EEN punt) in hierdie verband.

EEN geldige punt van raad: ✓✓ **deelpunte vir onduidelike/ onvolledige antwoord**

- Kyk uit vir ander model om Ryder model te vervang
- Staak verkope van hierdie model aangesien winsopslag % laag is
- Adverteer/bevorder die positiewe eienskappe van die nuwe model

4

3.2.1

Verduidelik waarom dit NIE 'n goeie idee was om na 'n goedkoper verskaffer van T-hemde te verander NIE. Noem TWEE punte.

Enige twee geldige punte: Verduideliking ✓ ✓ Syfersverduideliking ✓ ✓ syfers ✓ ✓

Moontlike antwoorde:

- Die terugsendings deur klante is op van 0 tot 40/ (moet nie swak kwaliteit alleen aanvaar nie)
- Alhoewel meer eenhede verkoop is, het die totale Bruto wins verminder van R43 200 tot R29 000 of met R14 200 (32,9%)
- Die handhawing van die winsopslag van 50% op kosprys het bygedra tot 'n laer verkoopprijs (R45 goedkoper) veroorsaak dat klante kwaliteit bevraagteken.

4

3.2.2

Celia het besluit om in 2018 van verskaffer te verander en om die winsopslag-% te verander. Hoe het hierdie besluit die onderneming geraak? Noem TWEE punte.

Enige twee geldige punte: verduideliking ✓ ✓ syfers ✓ ✓

Moontlike antwoorde:

- Totale eenhede verkoop verminder van 165 tot 150/ met 15 eenhede/ met 9%
- Geen terugsendings in 2018/terugsendings is af van 5 tot 0
- Die bruto wins neem toe van R61 600 tot R97 500 met R35 900/58.3%

4

3.2.3

Maak TWEE afsonderlike voorstelle aan Celia om in 2019 die wins op broeke te verbeter.

Enige twee geldige punte: verduideliking ✓ ✓ syfers ✓ ✓

Moontlike antwoorde:

- Adverteer meer om verkope te verhoog want dit af is van 325 tot 280
- Verhoog die verkoopprijs (winsopslag) om > 910 en < 990 te wees
- Vind 'n goedkoper verskaffer, kosprys het opgegaan v R620 tot R650

4

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 4

4.1

Aanvaar afkortings vir Waar of Onwaar	
4.1.1	Waar ✓
4.1.2	Onwaar ✓
4.1.3	Waar ✓
4.1.4	Onwaar ✓
4.1.5	Onwaar ✓

5

4.2 MODISE BPK.

4.2.1 BEHOUE INKOMSTE

Ignoreer vreemde items: aanbieding -1 maks

Saldo aan begin van jaar		R567 000
Fondse gebruik vir terugkoop van aandele (250 000 x R0,25)	✓✓	(62 500)* Ignoreer hakies
Netto wins na belasting (3 400 000 ✓ – 918 000 ✓✓) of 3 400 000 x 73% bewerking een deel korrek	☑	2 482 000
Gewone aandeledividende bewerking een deel korrek	☑	(2 400 000)* Ignoreer hakies
Interim/tussentyds	✓	672 000
Finaal (4 800 000 ✓ x $\frac{36}{100}$ ✓) of 36 sent of 0of0,36 (4 550 000 + 250 000) bewerking een deel korrek	☑	1 728 000
Saldo aan einde van jaar bewerking een deel korrek * Syfers moet afgetrek word	☑	586 500

12

4.2.2 MODISE BPK.

BALANSSTAAT OP 28 FEBRUARIE 2018

BATES			
Niebedryfsbates	Bewerking TB – BB	☒	13 386 500
Vaste bates	Bewerking; balanseersyfer	☒	12 666 500
✓ Vaste deposito: Belegging/finansiële bates (48 000 ✓ x ¹² / ₁₀ ✓ x ¹⁰⁰ / ₈ ✓)	Bewerking; een deel korrek Wees bedag op alternatiewe berekeninge	☒	720 000
Bedryfsbates	Geen deelpunte (2 600 000 x 1,5)	✓✓	3 900 000
Voorrade (1 015 000 ✓ + 25 000 ✓)		✓	1 040 000
*✓ Handels- en ander ontvangbares (554 000 ✓ – 33 240 ✓✓ + 19 240 ✓)	bewerking een deel korrek	☒	540 000
*✓ Kontant en kontanbetekwivalente	bewerking balanseersyfer	☒	2 320 000
TOTALE BATES	sien totaal vir E+L	☒	17 286 500
EKWITEIT EN LASTE			
Gewone aandeelhouersbelang	bewerking, een deel korrek (bv BI syfer van nota): GAK + BI	☒	14 236 500
Gewone aandeelkapitaal			13 650 000
*✓ Behoue inkomste	Sien 4.2.1 kan negatief wees	☒	586 500
Niebedryfslaste			450 000
*✓ Lening van direkteur (630 000 ✓ – 180 000 ✓✓) of x 12/42 15 000 x 12	Bewerking een deel korrek	☒	450 000
Bedyfslaste			2 600 000
Handels- en ander betaalbares	bewerking, balanseersyfer	# ☒	674 000
Aandeelhouers vir dividende	sien 4.2.1	☒	1 728 000
SAID: Inkomstebelasting 4.2.1 of 3 400 000 x 27% (918 000 ☒ – 900 000 ✓)	een deel korrek	✓ ☒	18 000
*✓ Lening (huidige deel)	sien hierbo	☒	180 000
TOTALE EKWITEIT EN LASTE	Bewerking GAB + NBL + BL	☒	17 286 500

Ignoreer vreemde items

*Moet nie punte toeken vir besonderhede as item foutief geplaas is

As foutief geplaas is, merk bewerking; -1 in elke geval

Aanvaar negatiewe bedrae vir balanseersyfer gebaseer op kandidaat se syfers

as daar bewyse is vir korttermyn deel van lening ingesluit is in handels en ander kred, ken 2 metode punte toe

4.2.3 Die direkteure wil R500 000 aan 'n plaaslike skool gee. Gee TWEE redes waarom maatskappye sulke besluite neem.

Enige TWEE geldige redes ✓✓ ✓✓ **deelpunte vir onduidelike/ onvolledige antwoord**

- Dit vorm deel van hulle korporatiewe sosiale investering (KSI)/ verantwoordelikheid (KSV)/ In ooreenstemming met King Kode.
- Dit lei tot goeie betrekkinge met die gemeenskap (positiewe beeld/goeie publisiteit) waarbinne hulle funksioneer
- Verskaf 'n veiliger omgewing vir die skool/dra by tot voorsiening van beter fasiliteite vir leerders.
- Belasting aftrekbaar

4

4.3 OUDITVERSLAG

4.3.1 Verduidelik kortliks die rol van 'n onafhanklike ouditeur.

EEN geldige verduideliking: ✓✓ **deelpunte vir onduidelike/ onvolledige antwoord**

- Die onafhanklike ouditeur spreek 'n mening uit oor die regverdigde voorlegging van die finansiële state
- Beskerm die belange van die aandeelhouers/publiek.

Verwagte antwoorde vir maks van 1 punt:

- Kontroleer die boeke/Interne kontrole/Opspoor van bedrog

2

4.3.2 Het Denga Beperk 'n gekwalifiseerde/ongekwalifiseerde/weerhouding-van-mening-ouditverslag gekry?

Gekwalifiseerde verslag ✓ **Kan in antwoordboek onderstreep word**

Verduidelik jou keuse kortliks. **Sien onafhanklik na ongeag antw hierbo**

Verduideliking ✓✓ **deelpunte vir onduidelike/ onvolledige antwoord**

Geldige antwoorde vir twee punte:

- Die ouditopinie wat uitgespreek is het 'n uitsondering gehad daardeur het hulle die verslag gekwalifiseer met betrekking tot die gebrek/uitsondering. met betrekking tot advertensieuitgawes.
- Advertensiekoste van R500 000 wat nie geverifieer word nie.

3

4.3.3 Noem DRIE moontlike gevolge vir die onafhanklike ouditeur as hy die advertensieuitgawe NIE in sy verslag genoem het NIE.

Deelpunte vir onduidelike / onvolledige antwoorde; een-woord antwoorde aanvaarbaar vir 'Noem'

Drie verskillende gevolge ✓ ✓✓ ✓✓ **MOENIE ONTSLAG AANVAAR NIE**

- Hy kan aan dissiplinêre verhoor onderwerp word
- Hy kan gearresteer word (vir bedrog)
- Hy kan gederegistreer word/geskrap van rol
- Tydelik geskors (gedurende ondersoek)
- Beboet word
- Hy kan aangekla word deur aandeelhouers (verantwoordelik gehou word), as hulle agterkom dat hy nalatig was in die uitvoering van sy pligte
- Hy kan kliënte verloor/afgedank word deur kliënte / sal nie aangestel word nie
- Nie vertrou nie / integriteit bevraagteken word.

6

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 5

5.1

5.1.1	C	✓
5.1.2	D	✓
5.1.3	A	✓
5.1.4	B	✓

4

5.2

MALOTRA BPK.

Ignoreer hakies in finale antwoord

5.2.1

	Bewerkings	Antwoord
(a)	6 192 350 ✓ – 4 256 350 ✓	R1 936 000 ✓
(b)	535 250 ✓ + 419 750 ✓	R955 000 ✓
(c)	1 415 000 ✓ – 955 000 ✓ OF 800 250 – 340 250 (1 415 000 – 614 750) – (535 250 – 195 000) (1 415 000 – 614 750) + 195 000 – 535 250	R460 000 ✓ Bewerking een deel korrek
(d)	(1 500 000 – 595 000) x 20% (1 500 000 – 595 000) een punt vir beide	R181 000 ✓ Bewerking, moet met 20% vermenigvuldig
(e)	905 000 ✓ – 181 000 ✓ – 626 000 ✓ verwys na (d)	R98 000 ✓ Bewerking een deel korrek

16

5.2.2

Bereken die netto wins na inkomstebelasting op 28 Februarie 2018.

	Bewerkings	Antwoord
	286 200 ✓ x ⁷⁰ / ₃₀ ✓ of 954 00 een punt – 286 200 een punt	R667 800 ✓

3

5.2.3

Bereken die dividende betaal.

	Bewerkings	Antwoord
	176 000 ✓ + 332 000 ✓ – 132 000 ✓ OF: -176 000 – 332 000 + 132 000	R376 000 ✓* Bewerking een deel korrek

4

Bereken die fondse gebruik om aandele terug te koop.

	Bewerkings	Antwoord
	(120 000 ✓ x (7,40 ✓ + 0,60 ✓)) OF: (120 000 x 7,40) + (120 000 x 0,60)	R960 000 ✓* Bewerking een deel korrek 888 000 of 72 000 as finale antwoord = twee punte

5

Bereken die opbrengs uit aandele uitgereik.

	Bewerkings	Antwoord
	6 512 000 ✓ + 888 000 ✓ – 5 760 000 ✓ OF: 5 760 000 – 6 512 000 – 888 000	R1 640 000 ✓ Bewerking een deel korrek

5
---

* Hakies nie nodig aangesien dit slegs 'n bewerking is, KVS nie nodig

5.2.4	Netto verandering in kontant en kontantekwivalente	146 000 ☒ Bewerking van onder af	
	Kontant en kontantekwivalente (beginsaldo)	(109 600) ☒ ☒ moet in hakies wees ☒ ☒	
	Kontant en kontantekwivalente (eindsaldo)	36 400 ☒	4

5.2.5	Bereken die vuurproefverhouding.		
	Bewerkings	Antwoord	
	665 600 twee punte 1 136 700 ☒ – 471 100 ☒ : 512 000 ☒	1,3 : 1 ☒ Bewerking een deel korrek (x:1)	4
	Bereken die skuld-ekwiteit-verhouding.		
	Bewerkings	Antwoord	
	1 500 000 ☒ : 6 843 300 ☒ Aanvaar 0,22 : 1	0,2 : 1 ☒ Bewerking een deel korrek (x:1)	3
	Bereken die opbrengs op aandeelhoudersbelang.		
	Bewerkings	Antwoord	
	Sien 5.2.2 $\frac{667\ 800 \text{ }}{\frac{1}{2} \text{ (6\ 843\ 300 \text{ } + 5\ 826\ 500 \text{ })} \times 100$ 12 669 800 twee punte 6 334 900 drie punte	10,5% ☒ Bewerking een deel korrek Moet as % getoon word	5

5.2.6	Die direkteure het besluit om die lening gedurende die huidige finansiële jaar te verhoog. Verduidelik of dit 'n goeie besluit was, of nie. Haal TWEE finansiële aanwysers (met syfers) aan.	
	<p>Geen punte vir: Dit was 'n goeie besluit</p> <p>☒ Skuld-ekwiteit-verhouding is 0,2 : 1 ☒ (sien 5.2.5) / 0,1:1/van 0,2:1 tot 0,1:1</p> <p>☒ Opbrengs op kapitaal aangewend is 14,6% / 16,4% ☒</p> <p>Moet geen ander aanwysers aanvaar nie</p> <p>Verduideliking moet besluit plus rede bevat. Deelpunte vir onvolledige/ onduidelike verduideliking</p> <p>Antwoord vir twee punte:</p> <p>Dit is 'n goeie besluit want daar is <u>positiewe hefboom</u> (OOTKA is meer as rentekoers op lenings)/ en daar is <u>lae risiko</u> (maak nie oormatig gebruik van geleende kapitaal nie). ☒ ☒</p> <p>Antwoord vir een punt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dis 'n goeie besluit want nog steeds laag gerat • Dis 'n goeie besluit want nog steeds lae risiko 	6

5.2.7 Lewer kommentaar op die prys betaal vir die aandele terugkoop op 1 Januarie 2018. Haal TWEE finansiële aanwysers (met syfers) aan.

Moet NBW en markprys vergelyk met terugkoopprys : nie gemiddelde aandele prys nie

Die maatskappy het 'n *hoër prys vir die aandele R8,00 (sien 5.2.3) as die NBW van 778 en die markprys van 780 sent betaal

* Dit kan 'n hoër/laer/gelyk aan as foute in 5.2.3 gemaak is

5

5.2.8 Thandi Nene besit 416 000 aandele in die maatskappy. Toe die direkteure in Oktober 2017 besluit het om 'n verdere 200 000 aandele uit te reik, het sy besluit om nie nog aandele te koop nie en eerder haar fondse op 'n oorsese vakansie te bestee.

Verduidelik waarom jy voel dat Thandi die verkeerde besluit geneem het. Haal relevante syfers of berekeninge aan om jou mening te staaf.

Berekening: As antwoord korrek is, maar geen %, -1 in elke geval

% aandeelhouding voor die uitreik van aandele $416\ 000 / 800\ 000 = 52\%$ ✓✓

% aandeelhouding na uitreik van aandele $416\ 000 / 1\ 000\ 000 = 41,6\%$ ✓✓

% aandeelhouding na terugkoop $416\ 000 / 880\ 000 = 47,3\%$

Verduideliking:

Verduideliking (moet meerderheidsaandeelhouding noem/impliseer bv 50%+ 1 aandeel) ✓✓

Thandi was die meerderheidsaandeelhouer voor die uitreik van addisionele aandele. As sy nie haar aantal aandele vermeerder het nie sal sy nie meer 'n meerderheidsaandeelhouer wees nie. (Selfs na die terugkoop van 120 000 aandele besit sy nog steeds minder as 50% van die aandele)

Antwoorde vir twee punte:

Sy het 'n die kans verbeur om 'n maksimum van R80 000 dividende op die ekstra aandele wat sy kon gekoop het/ sy het ook verloor op die ekstra kapitale groei of ekstra opbrengs op aandele

Nota:
200 000 x 40 sent = R80 000 dividende kon verdien word
(Sy sou 200 000 x R8,20 = R1.64 milj betaal het vir die aandele)

6

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 6

6.1.1 Die hoofdoel van 'n Kontantbegroting is om ... ✓✓
 Deelpunte vir onvolledige/onduidelike antwoord
 Die verwagte banksaldo aan einde van die begrote tydperk te skat/vooruitskat
 Die verwagte kontant ontvang en betaal oor 'n sekere tydperk te skat/vooruitskat/dophou/kontroleer

6.1.2 Die hoofdoel van 'n Geprojekteerde Inkomstestaat is om ... ✓✓
 Deelpunte vir onvolledige / onduidelike antwoord
 Die verwagte netto wins/verlies vir die begrote tydperk te skat/vooruitskat
 Die verwagte inkomste en uitgawe vir die begrote tydperk te skat/vooruitskat/dophou/kontroleer.

4

6.2.1 Debiteure-invorderingskedule:

	KREDIETVERKOPE	MEI 2018	JUNIE 2018
Maart 2018	252 000	22 680	
April 2018	288 000	172 800	25 920 ✓
Mei 2018	180 000 ✓✓	51 300	108 000 ☒ 60% of kredietverkope
Junie 2018	216 000		61 560 ✓✓
Kontant van debiteure		246 780	195 480 ☒ Bewerking een deel korrek

7

6.2.2 **Bepaal die korting toegestaan vir Mei 2018.**
 sien 6.2.1 (✓) Bewerking, een deel korrek
 $180\ 000 \times (30\% \times 5\%) = 2\ 700$
 KANNIE R300 000 GEBRUIK NIE
OF
 • $51\ 300 \text{ een punt} \times 5/95 \text{ een punt} = 2\ 700 \text{ een metode punt}$
 • $180\ 000 \times 30\% = 54\ 000 \text{ een metode punt} - 51\ 300 \text{ een punt} = 2\ 700 \text{ een metode punt}$

3

Bepaal die oninbare skulde in Junie 2018 afgeskryf.

✓ ✓ Bewerking een deel korrek
 $1\% \times 252\ 000 = 2\ 520$

3

6.3 **Bereken die kontantverkope vir Mei 2018.**

Bewerkings	Antwoord
$300\ 000 \times 40\% =$ OF $300\ 000 - 180\ 000$	Geen deelpunte $120\ 000 \checkmark\checkmark$

Bereken die betaling aan krediteure in Junie 2018.

Bewerkings	Antwoord
$300\ 000 \checkmark \times 100/150 \checkmark \times 80/100 \checkmark$ 200 000 twee punte	$160\ 000 \checkmark$ Bewerking een deel korrek

2

4

Bereken die salarisse vir Mei 2018.	
Bewerkings	Antwoord
$\begin{matrix} \checkmark & \checkmark & \checkmark & \checkmark \\ & & & 14\ 500 + 11\ 600 \\ (2 \times 14\ 500) + (4 \times 26\ 100) & & & \\ 29\ 000 & & & 104\ 400 \end{matrix}$ <p>OF</p> $\begin{matrix} (6 \times 14\ 500) + (4 \times 11\ 600) \\ 87\ 000 \text{ twee punte} & 46\ 400 \text{ twee punte} \end{matrix}$	<p>133 400 ☒</p> <p>Bewerking een deel korrek</p>

5

6.4.1 Tony is nie bekommerd oor die oorbesteding in advertensies nie. Verduidelik waarom dit so is. Haal syfers aan om jou antwoord te staaf.
 Kandidate moet die positiewe effek van advertering op verkope aandui ✓✓
 Verskaf toepaslike syfers ✓ ✓ een punt elk
 Verwagte antwoorde vir 4 punte:
 Advertensie vermeerder met R3 000 maar Verkope vermeerder met R96 000
OF
 Advertensie vermeerder met 37,5% terwyl verkope vermeerder met 20% maar op 'n groter basis.

4

6.4.2 Noem EEN gevolg daarvan as die bedrag verskuldig aan krediteure in April 2018 nie betaal word nie.
 Enige EEN geldige gevolg ✓✓ Deelpunte vir onvolledige / onduidelike antwoord
 • Krediet aan die onderneming kan deur krediteure gestaak/heroorweeg word.
 • Die kredietgradering van die onderneming sal afneem/kan geswartlys word.
 • Onderneming sal met rente belas word vir stadige betaling.
 • Regsaksie kan deur krediteure geneem word.

2

6.4.3 Noem TWEE punte ten gunste van die aanstelling van Gentex Skoonmaakdienste.
 Enige twee geldige antwoorde ✓✓ ✓✓ Syfer nie verlang maar mag verskaf word as deel van verduideliking
 Deelpunte vir onvolledige / onduidelike antwoord
 • Die uitgekondeerde skoonmaakdienste sal goedkoper as begrote/werklike bedrae vir lone en skoonmaakmateriaal wees
 • Makliker om te begroot/ (vaste kontrak bedrag)
 • Kundigheid/professionaliteit/spesi
 • Geen onderbreking of ekstra koste a.g.v. werkers op siekverlof ens.
 • Geen stoorspasie nodig vir skoonmaakmateriaal nie
 • Lei tot vermindering in adminstrasiekoste
 • BTW inset kan terug geeis word
 • Die skoonmakers kan geroteer word tussen verskillende kliente indien nodig
Verduidelik EEN punt wat Tony in aanmerking moet neem voordat hy hierdie besluit neem.
 Enige geldige antwoord ✓✓ Deelpunte vir onvolledige/onduidelike antwoord
 • Sal jy bestaande werkers oorbodig maak/ afdanking of herallokeer van werkers (oorweeg die etiek hiervan)
 • Betroubaarheid van nuwe skoonmaakdienste
 • Eerlikheid van werkers van uitgekondeerde onderneming
 • Negatiewe beeld van nuwe skoonmaakdienste
 • Of die uitgekondeerde onderneming hulle sosiale verantwoordelike program ondersteun
 • Instruksies aan skoonmakers moet deur die skoonmaakdienste gegee word
 • Terme van die kontrak rakende verhoging van die fooi
 Antwoord vir een punt:
 • BTW word op skoonmaakdienste gehef

6

TOTALE PUNTE
40